

УДК 341.171:341.24

DOI 10.37749/2308-9636-2020-6(210)-9

О. В. Базов,

докторант кафедри міжнародного права

Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

кандидат юридичних наук

НОРМИ *JUS COGENS* ТА ЗОБОВ'ЯЗАННЯ *ERGA OMNES* У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОСУДДЯ

Стаття присвячена аналізу застосування норм *jus cogens* та міжнародних зобов'язань *erga omnes* у сфері міжнародного кримінального правосуддя. Досліджено основні ідеї, які були покладені в основу концепції норм *jus cogens* та концепції зобов'язань *erga omnes*. Проаналізовано сучасні доктрини *jus cogens* та *erga omnes*.

Ключові слова: норми *jus cogens*, зобов'язання *erga omnes*, міжнародні злочини, міжнародний кримінальний суд.

У зв'язку з дослідженням правових основ діяльності міжнародних кримінальних судів актуальним є дослідження імперативних норм загального міжнародного права (*jus cogens* — імперативне право), що складають правові підвалини діяльності цих судів, та правовідносин *erga omnes* (*erga omnes* — перед усіма), що породжуються, як правило, нормами *jus cogens*. Окремі аспекти нормативного змісту зазначених категорій та їх взаємодії знайшли відображення в дослідженнях таких учених як М. Басіоуні, М. Буроменський, В. Василенко, Э. Грєпі, Ю. Івасава, В. Мицик, М. Гердеген, Ч. Джалло, Дж. Кроуфорд, О. Коптева, О. Задорожній, К. Фокареллі, М. Ушаков та ін.

Наявність імперативних норм, що мають особливу юридичну силу, виступає однією з характерних ознак сучасного міжнародного права. Вони складають певний комплекс норм, що визначають характер міжнародного права, його цілі і принципи, його основний зміст. Особлива юридична сила норм *jus cogens* характеризується обов'язковістю їх дотримання усіма суб'єктами міжнародного права, що знайшло офіційне визнання в Статуті ООН, який заклав основи нового

міжнародного правопорядку. У Віденській конвенції про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р. концепція імперативних норм знайшла свій подальший розвиток — вона вперше була закріплена в позитивному праві, де, зокрема, у другому реченні ст. 53 зазначається, що «...імперативна норма загального міжнародного права є нормою, що приймається і визнається міжнародним співтовариством держав у цілому як норма, відхилення від якої недопустиме і яку може бути змінено тільки наступною нормою загального міжнародного права, що носила б такий же характер» [Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118].

Саме до норм *jus cogens* слід віднести принципи і норми міжнародного права, що забороняють агресію, воєнні злочини, злочини проти людяності, злочин геноциду та інші міжнародні злочини, що «викликають стурбованість усієї міжнародної спільноти, а також зобов'язують держави як на національному рівні, так і шляхом міжнародного співробітництва ефективно протидіяти цим жахливим явищам. Забезпечення імперативних норм

у сфері боротьби із міжнародною злочинністю потребує запровадження дієвого міжнародно-правового механізму, важливим елементом якого виступають відповідні міжнародні судові органи. При цьому, оскільки міжнародні злочини є найбільш небезпечними та посягають на міжнародний мир і безпеку усіх народів і держав, вважається за потрібне у сучасних умовах запровадження універсальної юрисдикції відносно міжнародних злочинів, на що вказують, зокрема, такі міжнародні договори як: Конвенція щодо запобігання геноциду та покарання за нього 1948 р., Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 р. і додатковий протокол I до них 1977 р., Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 р. Як відомо, саме на питаннях універсальної кримінальної юрисдикції зосереджена сьогодні робота Шостого комітету Генеральної Асамблеї ООН. Успішними прикладами законодавчого врегулювання на національному рівні принципу універсальної кримінальної юрисдикції можуть слугувати такі країни як Бельгія, Велика Британія, Ізраїль, Іспанія, Канада, Нідерланди, Франція і Німеччина. Зокрема, в Німеччині у 2015 р. на підставі прийнятого в країні в 2002 р. Кодексу злочинів проти міжнародного права було засуджено одного з ватажків руандійського злочинного угруповання Ігнаса Мурванашака.

Слід зазначити, що концепція імперативних норм знайшла широке застосування міжнародними судами як загальної, так і міжнародної кримінальної юрисдикції. Зокрема, загальні питання концепції імперативних норм знайшли відображення у рішеннях Міжнародного Суду ООН у справах про континентальний шельф Північного моря 1969 р., щодо компанії «Барселона Тракшн» (Бельгія проти Іспанії) 1970 р., про військові і напіввійськові дії (справа Нікарагуа проти США) 1986 р. тощо. Більш детально у сфері міжнародного кримінального правосуддя ця Концепція знайшла відображення у рішенні у справі про збройну

діяльність на території Конго (справа «ДР Конго проти Руанди») 2006 р., про застосування Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (справа «Боснія і Герцеговина проти Сербії та Чорногорії») 2007 р., про питання стосовно зобов'язання кримінального переслідування та екстрадиції (справа «Бельгія проти Сенегалу») 2012 р., а також у рішенні Міжнародного кримінального трибуналу щодо колишньої Югославії у справі «Прокурор проти А. Фурунджія» 1998 р. Зокрема, у рішенні у справі «Прокурор проти А. Фурунджія» було зазначено, що заборона тортур, передбачена договорами про захист прав людини, закріплює абсолютне право, відступати від якого не дозволяється навіть у надзвичайних ситуаціях. З огляду на важливість цінностей, які ця норма захищає, її було визнано нормою *jus cogens*, тобто нормою, яка в ієрархії норм міжнародного права перебуває на вищому рівні, ніж норми договірної та звичайної звичаєвої права. Трибунал вказав, що наслідком є заборона державам відступати від неї, як у договірному порядку, так і через звичаєві норми, що не мають такої ж юридичної сили [*Prosecutor v. Anto Furundzija*. Judgement of 10 December 1998. Case № IT-95-17 / 1. Trial Chamber II // ICTY. URL: <http://www.icty.org/x/cases/furundzija/tjug/en/fur-tj981210e.pdf>].

Важливо звернути увагу на те, що у разі порушення імперативних норм виникають і універсальні правовідносини відповідальності — не тільки безпосередньо потерпіла, але і будь-яка інша держава має право в юридичному плані ставити питання щодо відповідальності правопорушника, зокрема й у випадку вчинення міжнародних злочинів. Це є схожим з римським правилом «*actio popularis*», відповідно до якого кожен член суспільства мав юридичне право щодо захисту суспільних інтересів. З урахуванням цього, норми *jus cogens* та зобов'язання *erga omnes* складають ядро правових основ діяльності міжнародних кримінальних судів та є важливим напрямком наукових досліджень у сфері

міжнародного кримінального права. Підтвердженням такого висновку виступає практика Міжнародного Суду ООН, який визначив концепцію особливих зобов'язань між усіма державами світу — концепцію зобов'язань *erga omnes*. Зокрема, Міжнародний Суд ООН в рішенні у справі «Бельгія проти Іспанії» («Барселона Тракшн») (Бельгія проти Іспанії) 1970 р. звернув увагу на необхідність розмежування між зобов'язаннями держави відносно всього міжнародного співтовариства та зобов'язаннями цієї держави відносно іншої держави, зокрема щодо зобов'язань, що стосуються дипломатичного захисту. Суд зазначив, що за своєю природою перші зобов'язання стосуються інтересів усіх держав. Враховуючи важливість прав, що зачіпаються, усі держави можуть вважатися юридично зацікавленими в їх захисті; такі зобов'язання є «зобов'язаннями *erga omnes*». Прикладом зобов'язань *erga omnes* Суд назвав заборону актів агресії та геноциду, забезпечення принципів і норм, що стосуються основоположних прав людини, зокрема, щодо захисту від рабства та расової дискримінації. Було також зазначено, що зобов'язання *erga omnes* виникають із загального міжнародного права та міжнародних інструментів універсального та квазіуніверсального характеру [Case concerning The Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited (Belgium v. Spain). Judgment of 5 February 1970 // ICJ Reports. URL: <http://www.icj-cij.org/docet/files/50/5387.pdf>. P. 32]. У подальшому Міжнародний Суд ООН у консультативному висновку щодо Намібії та рішенні щодо Східного Тимору до правовідносин *erga omnes* відніс і правовідносини, що регулюють право народів на самовизначення. У рішенні у справі «Східний Тимор» (*East Timor Case (Portugal v. Australia)*) 1995 р. Міжнародний Суд ООН проголосив, що «право народів на самовизначення має характер *erga omnes* і становить один із фундаментальних принципів сучасного міжнародного права» [*East Timor Case (Portugal v. Australia)* 1995, ICJ Rep 90]. При цьому, у Консультатив-

ному висновку від 21 червня 1971 р. (*Namibia case*) Міжнародним Судом ООН були сформульовані відомі «Намібійські винятки» (англ. «*Namibia exsertion*»), в яких було зазначено, що держави — члени ООН зобов'язані визнавати незаконність і недійсність триваючої присутності Південної Африки в Намібії, та які використовуються судами України для захисту прав людини і національних інтересів. Окремі питання судової практики знайшли відображення в дослідженнях [див., наприклад: Нестерович В. Ф. Верховенство права та забезпечення прав людини на тимчасово окупованих територіях України / Наукові записки НаУКМА. Т. 200. Юридичні науки. Київ, 2017, с. 85—92].

Те, що імперативні норми забезпечуються особливими засобами, а правовідносини, що з них виникають, є відносинами *erga omnes*, було підтверджено і Комісією міжнародного права ООН. Більшість членів цієї Комісії підтримали концепцію імперативних норм та звернули увагу на те, що ці норми відображають загальні інтереси держав, міжнародного співтовариства в цілому, пов'язали цю концепцію з концепцією міжнародного публічного порядку. Проте окремі члени Комісії зайняли обережну позицію. Зокрема, відомий французький юрист-міжнародник П. Рейтер щодо концепції імперативних норм звернув увагу на те, що невідомо як, на його думку, ці норми виникають, та які з існуючих норм є імперативними [YILC. 1985. Vol. I. P. 92].

Слід зазначити, що в доктрині міжнародного права існують різні погляди щодо класифікації міжнародних зобов'язань та місця серед них зобов'язань *erga omnes*. Зокрема, Дж. Кроуфорд зазначає, що зобов'язання *erga omnes* виникають із загального міжнародного права або відповідно до загальноприйнятих багатосторонніх договорів, наприклад, у сфері захисту прав людини, і відступ від них не дозволяється. Вони практично збігаються із зобов'язаннями, що походять із імперативних норм міжнародного права [Crawford J. Third report on State

responsibility / J. Crawford // International Law Commission. Fifty-second session / Geneva 2000. URL: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_507.pdf. Р. 46]. Ю. Івасава виділяє двосторонні, звичайні багатосторонні, зобов'язання *erga omnes partes* (взаємозалежні й інтегральні) та зобов'язання *erga omnes* [Iwasawa Y. The Diversity of International Obligations / Y. Iwasawa // Audiovisual Library of International Law. New-York. 2010. URL: http://untreaty.un.org/cod/avl/ls/Iwasawa_S.html]. М. Гердеген звертає увагу на те, що більшість імперативних норм міжнародного права встановлюють зобов'язання *erga omnes* [Гердеген М. Міжнародне право: підручник / за наук. ред. І. А. Грицяка; пер. з нім. Р. Корнута. 9-е вид. К.: К.І.С., 2011. С. 172]. З урахуванням досвіду роботи в Комісії міжнародного права ООН, М. О. Ушаков звертає увагу на те, що імперативні норми забезпечуються особливими засобами, якими є породжені ними правовідносини *erga omnes* [Ушаков Н. А. Проблемы теории международного права. М.: Наука, 1988. 191 с. С. 146].

Вважаємо, що кожна із зазначених думок щодо взаємозв'язку норм *jus cogens* та зобов'язань *erga omnes* заслуговує на увагу, оскільки визначає ті чи інші елементи змісту та взаємодії цих міжнародно-правових категорій. На нашу думку, саме імперативні норми породжують правовідносини *erga omnes*. Запропонований Ю. Івасава такий вид зобов'язань в рамках зобов'язань *erga omnes partes*, як інтегральні зобов'язання, що виникають, на його думку, тоді, коли договором створюється певний режим, у збереженні якого рівноцінно зацікавлені всі сторони, та в разі порушення якого всі сторони можуть притягнути до відповідальності державу-порушника, незалежно від того, постраждали вони чи ні, заслуговує на увагу. Але такий самий режим може бути створений і в рамках зобов'язань *erga omnes*, зокрема правовий режим протидії міжнародним злочинам на основі принципів і норм Статуту ООН. До зобов'язань *erga omnes*,

на наше переконання, слід віднести і зобов'язання держав-учасниць, що визначені в Женевських конвенціях про захист жертв війни 1949 р. та Додатковому протоколі I до них 1977 р., щодо протидії серйозним порушенням міжнародного гуманітарного права, що визначені в Римському статуті Міжнародного кримінального суду у якості воєнних злочинів. Вважаємо, що джерелами зобов'язань *erga omnes*, що спрямовані на захист найважливіших цінностей міжнародного співтовариства, можуть бути не лише звичаєве міжнародне право, як вважає Ю. Івасава, а і міжнародне договірне право, що є важливим при визначенні правових основ діяльності міжнародних кримінальних судів. Саме така правова позиція підтримується Міжнародним Судом ООН, який у рішенні у справі «Barcelona» підкреслив, що зобов'язання *erga omnes* виникають із загального міжнародного права та міжнародних інструментів універсального та квазіуніверсального характеру [Case concerning The Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited (Belgium v. Spain). Judgment of 5 February 1970. // ICJ Reports. URL: <http://www.icj-cij.org/docet/files/50/5387.pdf>. Р. 32].

Дослідження імперативних норм загального міжнародного права *jus cogens* та міжнародно-правових зобов'язань *erga omnes* дозволяє стверджувати, що саме в рамках цих правовідносин спостерігається тенденція розвитку інституту міжнародно-правової відповідальності у напрямі зближення таких режимів відповідальності за вчинення міжнародних злочинів як індивідуальна кримінальна відповідальність та міжнародно-правова відповідальність держав, хоча ці режими є відокремленими та відносно автономними. Обидві концепції — «концепція міжнародно-правової відповідальності держав» і «концепція індивідуальної кримінальної відповідальності» об'єднує, перш за все, спільна мета здійснення міжнародного права, а саме забезпечення миру, міжнародного правопорядку та безпеки людства, що знайшло відображення, насамперед, у рішен-

нях ООН. Зокрема, у резолюціях щодо утворення міжнародних кримінальних трибуналів по колишній Югославії та Руанді Рада Безпеки ООН визначила, що «великомасштабні порушення міжнародного гуманітарного права ... являють собою загрозу для міжнародного миру і безпеки» (резолюції 808 (1993) та 827 (1993) щодо колишньої Югославії, резолюція 955 (1994) по Руанді), що стало підставою для застосування заходів, передбачених гл. VII Статуту ООН. Слід звернути увагу на те, що Рада Безпеки ООН широко тлумачить поняття міжнародного гуманітарного права, оскільки в статутах цих двох вищезазначених міжнародних кримінальних трибуналів геноцид і злочини проти людяності включено до галузі міжнародного гуманітарного права [Див., наприклад, резолюції Ради Безпеки ООН: резолюція 771 (1992), пункти 1—3 щодо Боснії і Герцеговини; резолюція 794 (1992), пункт 4 і резолюція 814 В (1993), пункт 13 щодо Сомалі]. Що стосується серйозних порушень міжнародного гуманітарного права, то, відповідно до статті 8 Римського статуту МКС, їх віднесено до воєнних злочинів. Таким чином, Рада Безпеки ООН у рамках міжнародного гуманітарного права в її широкому визначенні об'єднує такі міжнародні злочини як злочин геноциду, злочини проти людяності та воєнні злочини, поняття яких після Другої світової війни прийнято розглядати в рамках більш широкої категорії злочинів відповідно до міжнародного права — *crimina juris gentium*, яка

після 1946 р. стала частиною міжнародного звичаєвого права, що знайшло своє підтвердження у рішенні МКТЮ у справі «Prosecutor v. Tadic» (Апеляційна палата) від 15 липня 1999 р. (абз. 249 та ін.) [International Tribunal for former Yugoslavia *The Prosecutor v. Dusko Tadic* Judgement 15 July 1999 // ICTY. URL: http://www.icty.org/x/file/legal%20Library/jud_/supplement/supp6-e/tadic.htm]. До цієї категорії не віднесено категорію злочинів проти миру, зокрема злочин агресії, оскільки, як вважається, у цієї категорії «менш чіткі рамки і окремі її характеристики передбачають тісний зв'язок з питаннями *jus ad bellum*» [Едуардо Гренні. Личная уголовная ответственность в международном праве: эволюция понятия // Международный журнал Красного Креста. 1999: Сборник статей / Пер. с англ. и фр. М.: МККК, 2001. С. 204].

Висновки. Концепція норм міжнародного загального права *jus cogens* та концепція міжнародних зобов'язань *erga omnes* відіграють важливу роль у вирішенні питань утворення та діяльності міжнародних кримінальних судових органів у сфері боротьби з міжнародними злочинами.

Дослідження правових засад діяльності міжнародних кримінальних судів виступає актуальним напрямом наукових досліджень у сфері міжнародного кримінального права та має важливе практичне значення для забезпечення прав людини та національних інтересів України.

Список використаної літератури

1. Статут ООН. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118.
3. Римський статут міжнародного кримінального суду. Сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_588.
4. Prosecutor v. Anto Furundzija. Judgement of 10 December 1998. Case № IT-95-17 / 1. Trial Chamber II // ICTY. URL: <http://www.icty.org/x/cases/furundzija/tjug/en/fur-tj981210e.pdf>.
5. Case concerning The Barselona Traction, Light and Power Company, Limited (Belgium v. Spain). Judgment of 5 February 1970. // ICJ Reports. URL: <http://www.icj-cij.org/docet/files/50/5387.pdf>. P. 32.
6. East Timor Case (Portugal v. Australia) 1995, ICJ Rep 90.

7. Нестерович В. Ф. Верховенство права та забезпечення прав людини на тимчасово окупованих територіях України / Наукові записки НаУКМА. Т. 200. Юридичні науки. Київ, 2017. С. 85—92.
8. YILC. 1985. Vol. I.
9. Crawford J. Third report on State responsibility / J. Crawford // International Law Commission. Fifty-second session / Geneva 2000. URL: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_507.pdf. P. 46.
10. Iwasawa Y. The Diveristy of International Obligations/ Y. Iwasawa // Audiovisual Library of International Law. New-York. 2010. URL: http://untreaty.un.org/cod/avl/ls/Iwasawa_S.html.
11. Гердерген М. Міжнародне право: підручник / за наук. ред. І. А. Грицяка; пер. з нім. Р. Корнута. 9-е вид. Київ: К.І.С., 2011. С. 172.
12. Ушаков Н. А. Проблемы теории международного права. М.: Наука, 1988. 191 с.
13. Резолюції Ради Безпеки ООН: резолюція 771 (1992), пункти 1—3 щодо Боснії і Герцеговини; резолюція 794 (1992), пункт 4 і резолюція 814 В (1993), пункт 13 щодо Сомалі.
14. International Tribunal for former Yugoslavia The Prosecutor v. Dusko Tadic Judgement 15 July 1999 // ICTY. URL: http://www.icty.org/x/file/legal%20Library/jud_supplement/supp6-e/tadic.htm.
15. Эдуардо Греппи. Личная уголовная ответственность в международном праве: эволюция понятия // Международный журнал Красного Креста. 1999: Сборник статей / пер. с англ. и фр. М.: МККК, 2001. С. 204.

References

1. UN Charter. URL: http://law.work.gov.ua/laws/show/995_010.
2. Vienna Convention on the Law of Treaties of May 23, 1969. URL: http://zakon.work.gov.ua/laws/show/995_118.
3. Rome Statute of the International Criminal Court. Website of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_588.
4. Prosecutor v. Anto Furundzija. Judgment of 10 December 1998. Case № IT-95-17 / 1. Trial Chamber II // ICTY. URL: <http://www.icty.org/x/cases/furundzija/tjug/en/fur-tj981210e.pdf>.
5. Case concerning The Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited (Belgium v. Spain). Judgment of 5 February 1970. // ICJ Reports. URL: <http://www.icj-cij.org/docet/files/50/5387.pdf>. P. 32.
6. East Timor Case (Portugal v. Australia) 1995, ICJ Rep 90.
7. Nesterovych VF The rule of law and human rights in the temporarily occupied territories of Ukraine / Scientific Notes NaUKMA. Т. 200. Legal sciences. Kyiv, 2017. P. 85—92.
8. YILC. 1985. Vol. I.
9. Crawford J. Third report on State responsibility / J. Crawford // International Law Commission. Fifty-second session / Geneva 2000. URL: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_507.rdf. P. 46.
10. Iwasawa Y. The Diveristy of International Obligations / Y. Iwasawa // Audiovisual Library of International Law. New-York. 2010. URL: http://untreaty.un.org/cod/avl/ls/Iwasawa_S.html.
11. Gerdegen M. International law. Textbook / for science. ed. IA Hrytsiak; lane. with him. R. Kornuty. 9th type. Kyiv: K. I. S., 2011. P. 172.
12. Ushakov NA Problems of the theory of international law. М.: Nauka, 1988. 191 s.
13. UN Security Council Resolutions: resolution 771 (1992), paras. 1—3, concerning Bosnia and Herzegovina; resolution 794 (1992), para. 4 and resolution 814 B (1993), para. 13, concerning Somalia.
14. International Tribunal for former Yugoslavia The Prosecutor v. Dusko Tadic Judgment 15 July 1999 // ICTY. URL: <http://www.icty.org/x/file/legal%20Library/jud/supplement/supp6-e/tadic.htm>.
15. Eduardo Greppi. Personal criminal responsibility in international law: the evolution of the concept // International Journal of the Red Cross. 1999: Collection of articles / trans. with English and Fr. М.: МККК, 2001. P. 204.

Базов А. В. Нормы *jus cogens* и обязательства *erga omnes* в сфере международного уголовного правосудия.

Статья посвящена анализу применения норм *jus cogens* та обязательств *erga omnes* у сфере международного уголовного правосудия. Исследовано основные идеи, которые были положены в основу концепции норм *jus cogens* и концепции обязательств *erga omnes*. Проанализировано современные доктрины *jus cogens* и *erga omnes*.

Ключевые слова: нормы *jus cogens*, обязательства *erga omnes*, международные преступления, международный уголовный суд.

Vazov O. V. *Jus cogens* standards and *erga omnes* commitments in international criminal justice.

The article analyzes the application of *jus cogens* and *erga omnes* obligations in international criminal justice. The main ideas that were the basis of the concept of *jus cogens* norms and the concept of obligations *erga omnes* are investigated. The modern doctrines of *jus cogens* and *erga omnes* are analyzed. Imperative norms, which have a special legal force, is one of the characteristic features of modern international law. These rules are a set that determines the nature of international law, its goals and principles and in general its main content. The norms of *jus cogens* include the principles and norms of international law prohibiting aggression, war crimes, crimes against humanity, the crime of genocide and other international crimes. These crimes are of concern to the entire international community and oblige states to counter these horrific phenomena. Ensuring mandatory norms in the field of combating international crime requires the introduction of an effective international legal mechanism, an important element of which are the relevant international courts. In case of violation of imperative norms, there are universal legal relations of responsibility. The point is that not only the directly affected state, but also any other state has the right to raise the issue of the offender's liability, in particular in the case of international crimes. This is similar to the Roman rule «*actio popularis*», according to which every member of society had a legal right to protect public interests. With this in mind, *jus cogens* and *erga omnes* are at the heart of the legal framework of international criminal courts and are an important area of research in international criminal law.

Key words: *jus cogens* norms, *erga omnes* obligations, international crimes, international criminal court.